

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

**AUTOBIOGRAFICKÉ PRVKY V DÍLE JACKA LONDONA
(THE AUTOBIOGRAPHICAL FEATURES
IN THE WORK OF JACK LONDON)**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
(BACHELOR THESIS)

Autorka:

Michaela Mikulová

Bludovská 4, 787 01 Šumperk

3. ročník

Specializace v pedagogice – anglický jazyk, český jazyk

Prezenční studium

Vedoucí práce: Mgr. František Hrdlička

Duben 2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

Praha

10.4. 2009

Podpis: *Mikulova*.....

OBSAH:

Úvod – vymezení tématu	5
1 Osobnost Jacka Londona	
1.1. Život – pestrý a bouřlivý	7
1.2. Londonův Oakland, San Francisco	12
2 Dílo Jacka Londona	
2.1. Jiné vlivy než autobiografické	15
2.2. Cesta	15
2.3. Martin Eden	17
2.4. Měsíční údolí	21
2.5. Tvůrčí krize na sklonku života	23
2.6. Literární styl, žánrové zařazení	25
2.7. Co nám nestihl sdělit?	29
3 Jack London, socialista	31
Závěr	35
Použití literatury	38
Shrnutí, Summary	39
Klíčová slova	40
Obrazová příloha – portrét Jacka Londona	41

Tímto bych chtěla poděkovat Mgr. Františku Hrdličkovi za jeho odborný dohled nad mou prací.

OBSAH:

Úvod – vymezení tématu 5

1 Osobnost Jacka Londona

1. 1. Život – pestrý a bouřlivý 7

1. 2. Londonův Oakland, San Francisco 12

2 Dílo Jacka Londona

2. 1. Jiné vlivy než autobiografické 15

2. 2. Cesta 15

2. 3. Martin Eden 17

2. 4. Měsíční údolí 21

2. 5. Tvůrčí krize na sklonku života 23

2. 6. Literární styl, žánrové zařazení 25

2. 7. Co nám nestihl sdělit? 29

3 Jack London, socialista 31

Závěr 36

Použitá literatura 38

Shrnutí, Summary 39

Klíčová slova 40

Obrazová příloha – portrét Jacka Londona 41

Úvod – vymezení tématu

Ve světové literatuře najdeme spoustu velice dobrých autorů, neopakovatelných ve svých názorech, neméně originálních v jejich uměleckém zpracování. Jsou schopni produkovat díla s důmyslnou výstavbou, plná napětí, neuvěřitelných nápadů, trefných popisů a často i zajímavých esejistických pasáží a neotřelých filozofických úvah. Pokud ale pouze pojednávají o realitě, kterou ve skutečnosti neznají, byť v tom mohou být takřka dokonalí, něco důležitého se ke čtenáři nikdy nedostane. To okouzlení, které může pramenit pouze z autentické výpovědi. Právě o tento požitek neochuzuje své čtenáře ani v nejmenším Jack London, osobnost natolik se vymykající své době, natolik výjimečná a nekonvenční, že jí dle mého názoru patří i v tak pestrém světě literatury naprosto specifická pozice.

Ve své práci bych se chtěla zabývat především vlivem Londonových autentických zážitků a zároveň dynamicky a celoživotně se vyvíjejících názorů na jeho tvorbu. Tento vliv je natolik zásadní, že bez jeho znalosti nelze autorovo dílo vůbec uspokojivě interpretovat. Dále bych ráda nastínila, jakým směrem by se jeho literární činnost mohla ubírat, kdyby jeho život nebyl tak náhle přerušen. Pro tyto účely není možné opomenout zdroje, ze kterých čerpal nejen literárně, ale jež zároveň významně ovlivnily jeho názorové přesvědčení. Dále se budu snažit o to, abych tohoto neopakovatelného autora představila i z takových stránek, které jsou širší veřejnosti neznámé a možná ji i překvapí. Neboť dle mého názoru je obraz Jacka Londona, který je nám předkládán z různých učebnic a literárních slovníků, nekompletní a velmi nepřesný, neakcentuje Londonova nejdůležitější díla a jeho nadprůměrné schopnosti, které při jejich tvorbě prokázal. V širším povědomí je znám pouze jako autor dobrodružných románů (např. *Volání divočiny* nebo *Bílý Tesák*), jen málokdo už však ví, jakými kvalitami se pyšní jeho romány sociální (*Martin Eden*) nebo rozsahem drobné, významem už nikoliv, autobiografické vzpomínky bez špetky uměleckých příkras (*Cesta*). Právě dvěma posledně zmiňovaným dílům se budu věnovat podrobněji v kapitole *Dílo Jacka Londona*. K nim přiřadím ještě jeden z jeho posledních románů, *Měsíční údolí*, v němž se prolínají všechny autorovy životní poznatky a názorová specifika.

Čerpat budu především ze dvou renomovaných biografí, přičemž první z nich je zároveň i tou nejznámější, jež o tomto autorovi vyšla. Zasloužil se o ni Irving Stone, který v jejím titulu použil nápad samotného Jacka Londona, jenž chtěl původně se svou autobiografií přijít sám. Název *Námořník na koni* je tak tedy Londonovým autentickým odkazem. Vyprávění se snaží co nejvěrněji kopírovat Londonův pestrý život, přičemž se zaměřuje především na jeho literární vývoj. Nechybí zde ani výpovědi autorových nejbližších osob, což této biografii dodává nejen na zajímavosti, ale především na autentičnosti. První vydání je z roku 1938. Druhá biografie pochází z pera amerického socialistického literárního historika Philipa S. Foner a vyšla v roce 1951 pod názvem *Jack London, americký rebel*.

1 Osobnost Jacka Londona

1. 1. Život – pestrý a bouřlivý

V útlém mládí byl Jack bezohledným individualistou a měl k tomu hned několik důvodů. Jeho matka pocházela sice z dobrého a bohatého rodu, ale byla velmi nezodpovědná a trpěla hysterickými záchvaty. V mládí odešla od svých příbuzných a definitivně se tak zbavila možnosti žít v blahobytu. Její rozhodnutí bylo pravděpodobně zapříčiněno nějakou hádkou, ale jisté je, že i kdyby k ní nedošlo, osoba tak vznětlivá a neukázněná, jakou Flora Wellmanová byla, by si stejně někdy později našla dost důvodů k tomu, aby mohla začít žít svůj nekonvenční život plný skandálů někde daleko od všech, kdo by se jí v tom mohli pokusit zabránit. Její otec Marshall Wellman, jenž se usadil v Massillonu ve státě Ohio, kde zbudoval průplavy a nechal si patentovat i některé vynálezy, by asi jen stěží mlčky toleroval takové chování, které by nepochybně očerňovalo jeho slavné jméno. Za svého otce považoval Jack Johna Londona. Nebyl to ale první důležitý muž ve Florině životě a nebyl to ani skutečný otec Jacka Londona. Přesto si s ním rozuměl mnohem více než se svou hysterickou matkou. John byl na něj hodný, bral ho do přírody a nikdy mu nedal znát, že k němu nepatří. Svědčí o tom i fakt, že se v Jackově vztahu k němu nezměnilo nic ani poté, co zjistil pravdu o svém původu.

Bylo mu něco málo přes dvacet let, když se dozvěděl o muži jménem Chaney, uznávaném profesorovi, který měl být jeho otcem. Flora Wellmanová s ním prožila sice krátké, ale o to bouřlivější životní období, neboť oba byli velmi nestálí a Chaney ze své pozice nebyl ochoten ani schopen se přizpůsobovat jejím výstřelkům tak jako později právě John London. Byli spolu od června 1874 do června následujícího roku a nebyli sezdáni. Jack London spatřil světlo světa 12. ledna 1876, tedy v době, kdy byla Flora už opuštěnou ženou. V té době žila v rodině Williama H. Scolumba, který přispíval do *Chronicle* a vydával *Common sense*. Chaney byl neuvěřitelně chytrý a měl nevšední znalosti v mnoha odlišných oblastech. Přestože své otcovství popřel, mnoho důkazů mluví proti jeho tvrzení. Jack byl stejně tak chytrý a talentovaný, stejně nestálý a nespoutaný. Ti, kteří znali oba, mluvili o tolika společných znacích, ať už šlo o jejich fyzický vzhled nebo dílo, že nezůstal vůbec žádný prostor pro pochybnost o této skutečnosti.

Flora neměla na Jacka nikdy čas, pořádala podivné seance a aktivně se zabývala spiritismem. Vychovala ho černošská chuva, za kterou mohl přijít kdykoliv a vždy se mu dostalo laskavého přijetí, a starší nevlastní sestra Eliza, která při něm stála po zbytek jeho

života, což přesvědčivě dokládá následující úryvek ze Stoneova *Námořníka na koni*: „7. 9. 1876 se Flora Wellmanová na oddací list podepsala jako Flora Chaneyová a s osmiměsíčním synáčkem se přistěhovala k Johnu Londonovi do malého bytu v dělnické čtvrti na jih od Tržní ulice. Jakmile se zařídili, došel si John pro své dvě dcerky do sirotčince a vzal si je domů. Starší Eliza byla osmiletá, nehezká a prostořeká, na svůj věk vyspělá a samostatná. Otec ji provedl po domácnosti a řekl jí, že to děťátko je její bratříček. Sotva Jacka prvně uviděla, hned si všimla, že mu po obličejíku lezou mouchy, poněvadž Floře nenapadlo, aby pro děťátko koupila síťku proti komárům. Eliza bez řečí udělala z papíru vějíř, posadila se u dětské postýlky a odháněla mouchy od děťátka. Hned v první chvíli se praktická osmiletá holčička Jacka ujala jako vlastního dítěte a tu opatrovnickou povinnost věrně plnila až do dne, kdy Jackův popel pohřbila na kopci nad Měsíčním údolím.“¹

V době svého raného dospívání, kdy chodil do základní školy, objevil Jack v Oaklandu pro svůj pozdější literární vývoj jednu nesmírně důležitou budovu. Byla jí oaklandská veřejná knihovna, kde se nemuselo platit, a tudíž byl i tak chudý chlapec jako on oprávněn ji navštěvovat. V té době to nebyla ještě žádná samozřejmost, neboť donedávna měl do knihovny přístup jen ten, kdo platil poměrně vysoké poplatky. Tato situace se změnila teprve 7. července 1879, kdy se otevřela první opravdu bezplatná knihovna v San Francisku a knihovna v Oaklandu brzy následovala. V té pak Jack trávil každou volnou chvíli a jejím prostřednictvím měl možnost se dozvědět, že někde existuje úplně jiný svět, než který doposud zná, plný exotiky a dobrodružství. To zjištění pro něj bylo zásadní, neboť od té chvíle věděl, že ten svět chce poznat.

Rodina trpěla obrovskou bídou až do doby, než se Jack proslavil. Doba byla zlá, ale situace nemusela být tak hrozná nebýt Flořiny nezodpovědnosti a nekontrolovatelné rozhazovačnosti. John London pracoval, posléze začal i úspěšně podnikat, ale Flora vždy všechny peníze nebezřetně utratila, nebo naprosto nevhodně investovala. Proto už Jack jako třináctiletý musel aktivně přispívat do měsíčního rozpočtu. Dřel v továrnách po mnoho dlouhých hodin, přestože chodil teprve do základní školy. Už tehdy dělal práci, která byla určena drsným chlapům. Odtud potom pramenilo jeho pozdější nekritické nadšení pro socialismus, ale zároveň i tvrdý individualismus, který byl nutný k tomu, aby se tou nelidskou fyzickou dřinou vůbec prokousal a alespoň něco si ulehčil.

---

¹ I. Stone: *Námořník na koni* (1963: 20)

Fakt, že se Jack musel tak brzy stát součástí společenství nejdrsnějších chlápků, pro které bylo pití whisky přímo podmínkou pro to, aby se s někým dali vůbec do řeči, způsobil, že se mladý chlapec začal mílovými kroky ubírat směrem ke zhoubě nesoucí název alkoholová závislost. Přestože ji pak na několik let, těch pro něj nejúspěšnějších, dokázal potlačit, později si ho znovu našla a významným způsobem se podílela na jeho hořkém konci. London chtěl být zkrátka ve všem nejlepší a nejinak tomu bylo i v případě alkoholu. Věděl ostatně, že pít stejně musí a to hodně, chce-li mít v tak zkažené společnosti alespoň určitou pozici.

V patnácti letech se stal pirátem ústřic, neboť toužil po dobrodružství a také proto, že desetihodinovou denní směnu v konzervárně ohodnocenou pouhým dolarem už nemohl dále snášet. Jelikož byl neohrožený a bojovnost měl v krvi, brzy se stal lepším pirátem než muži starší o více než desítku let a přišel si na dobré peníze, mnohem větší než kterých se mu dostalo v konzervárně. Už tady se začal chovat bezohledně a snažil se ukořistit pro sebe to nejlepší, co se nabízelo, ať už to stálo cokoliv. V tomto postoji pak pokračoval ještě po mnoho následujících let, kdy byl tulákem, námořníkem nebo zlatokopem na Aljašce, zkrátka až do té doby, než se mu začalo finančně dařit. Vzhledem k tomu, v jaké bídě a neutěšenosti se nacházel, lze jeho chování pochopit. Kdyby nejednal tímto způsobem, asi nikdy bychom nečetli ta syrová vyprávění plná odvahy z Aljašky, ani romány prosycené snahou zbavit se hrozně hmotné nouze a diskriminace, jejichž hrdinové jsou právě tak silní a angažovaní, jde-li o zlepšení jejich života, jako byl autor sám.

Když bylo Londonovi osmnáct let, důsledky hospodářské krize, která zmítala Spojenými státy, už byly otřesné. Nezaměstnanost dosáhla obrovských rozměrů a Jackovi už se nechtělo žebrot o práci, která byla stejně tak špatně placená, že by ho a jeho rodinu neuživila. V dubnu roku 1894 se dozvěděl o Armádě generála Kellyho, která zrovna plánovala pochod do Washingtonu. Zavánělo to novým dobrodružstvím a Jacka by v té době už nic nemohlo udržet v San Francisku. Kellyho armáda měla odjet z Oaklandu v pátek 6. dubna. Jack se toho dne odpoledne dostavil i se svým kamarádem Frankem Davisem na nákladové nádraží, tam se však dozvěděli, že Armáda odjela již časně ráno. Oba mladíci se tedy rozhodli ji rychle následovat a přidat se do jejích řad později. Než se jim to nakonec podařilo, Frank změnil názor a rozhodl se jet zpátky. Když pak v nákladním vlaku jedoucím z Rena přijímali členové Kellyho armády Jacka mezi sebe, byl už sám.

Takto se tedy vydal na několikaměsíční *Cestu*. Tento název pak nese i jeho drobná próza, v níž se vrací k těm nejzajímavějším zážitkům, které ho potkaly jako člena Kellyho armády, ale i v jeho nové roli tuláka, jež se mu velice zamlouvala a kterou si vyzkoušel, když se od Armády oddělil. Nebyl to způsob života, který by někdo mohl vydržet příliš dlouho, a to ani když byl tak neobyčejně fyzicky zdatný a odolný jako mladý Jack, ale London si ho vyzkoušet musel. Patřilo to k jeho nespoutanosti.

Cestoval načerno v nákladních vlacích, které křižovaly celými Spojenými státy, za sněhových vánic trávil celé noci na jejich střeších, musel žebrať o každý kousek žvance, ale byl volný, a proto šťastný. V každé minutě se mohlo stát cokoli naprosto neočekávaného. Několik týdnů strávil také ve vězení mezi nejhoršími zločinci a to jen proto, že chtěl vidět Niagarské vodopády. Nebydlel totiž v žádném hotelu, a tak byl zatčen, neboť v Niagara Falls bylo tuláctví trestné. I ve vězení si však dokázal své útrapy ulehčit. Spřátelil se s jedním z nejhorších delikventů, který měl už s vězeňskými službami hodně co dočinění, neboť pochopil, že si tím významně pomůže. Nemýlil se. Možná to bylo trochu vypočítavé, ale jak se chovat ve společnosti, která dává rovnítko mezi chudáky a zločince?

„Trampem jsem se stal kvůli vnitřnímu neklidu, který ve mně vřel a nedovolil mi zůstat na místě. Moje tuláctví bylo logickým výsledkem mého hledání, co s životem. Ta další stránka – že jsem život poznal líp než leckdo jiný, přišla jaksi sama, protože jsem se světem protloukal s otevřenýma očima a myslí.“²

Během své *cesty* poznal skutečnou spodinu, lidi z úplného okraje společnosti, kteří ale často nebyli ani líní a hloupi, ani neschopní. Jejich poklidný, mnohdy zcela obyčejný život, byl smeten ohromnou hospodářskou krizí, která jim vzala poslední zbytky hmotné jistoty. Jack dobře chápal, že se mu může o mnoho let přihodit něco podobného, že k těmto lidem patří. Věděl, že chce-li být jednou spokojený a úspěšný, jen fyzická síla mu k tomu stačit nebude, neboť jej za dvacet let nahradí někdo mladší a silnější. Proto potřeboval získat nové vědomosti. To zjištění, že by jednou nemusel trampovat pro své potěšení, ale z holé nutnosti, ho vyděsilo natolik, že ještě před svými dvacátými narozeninami začal navštěvovat oaklandskou vyšší střední školu. Tu nakonec stejně nedokončil, ale toto období pro něj přesto bylo velmi důležité, neboť se seznámil s mnoha intelektuály, se kterými se začal pravidelně stýkat, a zároveň zjistil, že existuje nějaké sociální hnutí, jehož se stal později vůdčím představitelem.

---

² J. London: *Cesta* (1999:109)

Přes svého spolužáka poznal dívku Mabel Applegarthovou, která se stala jeho první opravdovou láskou. Nechybělo mnoho a oženil by se s ní, tomu ale nakonec zabránila její panovačná matka, které nejdříve vadilo, že Jack je příliš chudý a obyčejný, a později, když už to vypadalo, že by se Jack přece jen mohl nakonec prosadit ve světě literatury (v té době už aktivně přispíval svými povídkami do nejrůznějších periodik), si zase kladla za podmínku, že bude s mladými manželi sdílet společnou domácnost. Přestože byl London ochotný k mnoha kompromisům, neboť jeho zájem o Mabel byl opravdový, tohle bylo už i na něj příliš. Brzy poté se oženil se svou dlouholetou kamarádkou Bessie Maddernovou, protože si s ní rozuměl a také věřil, že spolu budou mít zdravé potomky. O skutečnou lásku z jeho strany ale nešlo a ani to před ní netajil. Přestože spolu měli dvě dcery a Bessie byla Jackovi výbornou a tolerantní manželkou, která měla pochopení pro jeho nejistou práci i kupu kamarádů, jež si zval k nim do bytu každý týden, vztah skončil ve chvíli, kdy se o Londona začala zajímat Charmian Kittredgeová.

Navzdory tomu, že šlo o ženu, která byla o několik let starší a okolím nebyla považována za nikterak zajímavou, Jack s ní byl šťastný po zbytek života. Dokázala stát po jeho boku při všech dobrodružstvích, byla fyzicky velmi zdatná a na ženu až překvapivě odvážná. Plavila se s Jackem několik dlouhých měsíců na téměř se potápějící lodi, často bez jídla a sebemenšího pohodlí, ale nikdy si nestěžovala. To byl pravděpodobně ten hlavní důvod, proč s ní mohl být opravdu spokojený. Stačila jeho zběsilému životnímu tempu jako nikdo jiný. Tento vztah jej však také připravil o veškeré přátelské styky s jeho bývalou ženou, se kterou si už od dob studií vždy výborně rozuměl a s níž žil po tři roky v naprosto klidném a vyrovnaném manželství, a rovněž ho odtrhl od obou jejich společných dcer.

Přestože Jack London nedokončil střední školu, dokázal jen s pomocí nekolikatýdenního rychlokurzu složit přijímací zkoušku na Kalifornskou univerzitu. Ani tu však nakonec nemohl dokončit, neboť jeho nevlastní otec měl již tou dobou velmi chatrné zdraví a nebyl schopen se s Florou uživit. Jackovi tedy nezbývalo nic jiného, než aby se o rodinu postaral sám. Studium musel vyměnit za hledání manuální práce. V té době už však London jasně věděl, že chce být úspěšným autorem, a tak se v této neutěšené situaci rozhodl zariskovat. Odložil ještě o chvíli hledání mizerně placené práce a začal produkovat nejrůznější literární výtvořy, od žertovných rýmovaček po sociologické úvahy, s vidinou, že si takto snad přece jen vydělá víc než jeden dolar denně. Žádná redakce však o jeho příspěvky neměla zájem, a tak byl nakonec nucen přijmout práci v prádelně. Po mnoha

dlouhých týdnech vyčerpávající práce se k němu dostala informace, že bylo v Klondiku objeveno zlato. Byl to jeden z těch momentů v jeho životě, kdy nic nemohlo změnit jeho rozhodnutí vydat se někam daleko do neznáma a vzdát se na čas stereotypního života. Byl březen roku 1897 a London vyjížděl vstříc jednomu z největších dobrodružství svého života.

Aljaška se stala pro Jacka Londona asi největší životní inspirací, kterou promítl do svého díla. Přestože zde nenašel žádné zlato, do Oaklandu se vrátil s množstvím neopakovatelných zážitků, které už jen čekaly na to, aby byly literárně zpracovány. Pro Londona konečně nastala ta vhodná chvíle, aby ukázal, že jako autor má skutečně co nabídnout. Definitivně prorazil až docela na sklonku století, po mnohaměsíční usilovné dřině doprovázené minimem spánku a odpočinku, takřka bez finančních prostředků. V té době už měl za sebou uveřejnění mnoha výborných povídek v několika renomovaných denících napříč Spojenými státy. Mnoho dokázal usilovným samostudiem, přičemž důležitá pro něj byla nejen oblast literatury, ale zároveň i věda, sociologie, filozofie.

Když se London rozhodl, že bude spisovatelem, dokázal opustit všechno ostatní, co pro něj bylo do té doby podstatné, a soustředil se jen na svou práci. Ve svém nejproduktivnějším období pracoval i devatenáct hodin denně, nemohl už si tedy dovolit chodit do přírody, jezdit na kole nebo se plavit po moři. Všechno to, co dělal předtím, najednou muselo jít stranou, aby mohla vzniknout ta díla, která jsou dodnes vynikající a neztrácejí nic ze své originality. Když to neustálé sezení a soustředění se bez jakékoli fyzické aktivity pak trvalo až příliš dlouho, zase se sbalil a vydal se na několikaměsíční dobrodružnou plavbu, při které pracoval jako námezdní síla. Takový byl Jack London, nespoutaný stejně jako prudký vítr, který se opíral do plachet lodí, na nichž se vydával za dobrodružstvími, jež mohla být jakákoliv. Věděl, že pro kvalitní povídky a romány potřebuje spoustu neuvěřitelných zážitků a byl rozhodnutý je hledat za každou cenu.

1. 2. Londonův Oakland, San Francisko

Jack London pocházel z Oaklandu, vzdáleného 15 kilometrů přes záliv od rušného velkoměsta San Francisko. Ačkoliv se malý Jack během svého dětství několikrát přestěhoval, vždy to bylo jen o několik bloků. V této oblasti strávil značnou část svého života až do doby, kdy trvale přesídlil na svůj ranč do Měsíčního údolí v Glen Ellen.

Ačkoliv mnoho cestoval, do Oaklandu se vždy rád vracel. Mluvíme-li však o Oaklandu, musíme mít zároveň na paměti, že stejným způsobem Londona ovlivňovalo i blízké a značně rozlehlejší San Francisco, kde byl pochopitelně mnohem větší kulturní ruch než v Oaklandu s jeho pětadesáti tisíci obyvateli. Toto prostředí jej determinovalo skutečně významným způsobem, ať už šlo o sanfranciské dělnické hnutí, jehož byl svědkem po celé své dětství, nebo o významná přátelství, která zde navázal. K těm bezesporu nejdůležitějším patřilo to s Fredem Jacobsem, pracovníkem oaklandské veřejné knihovny. Právě Fred Jacobs seznámil Jacka Londona s jeho budoucí ženou Bessie Maddernovou, i s Edwardem Applegarthem, který byl bratrem Mabel. Přestože byl tento mladík pravým opakem Jacka, vzdělaným džentlmenem hovořícím anglickým přízvukem, Jack v něm viděl milého člověka a skutečně si s ním rozuměl.

Avšak s Bessie a Fredem měl Jack ve skutečnosti mnohem více společného než s Applegarthovými. Byli mu sympatičtí už tím, že si oba stejně jako on vydělávali na svá studia a v tomto směru se obdivoval především Bess, neboť jako dívka mohla mnohem obtížněji rozhodovat o svých plánech. Bessie byla nezávislá a dokázala se postavit své rodině, která ačkoliv byla zámožná, považovala vzdělání za zbytečný přepych. Přesto to nebyla ona, do které se Jack zamiloval. Pojilo ho s ní pouze hluboké přátelství, a to i v době, kdy si ji nakonec vybral za svou manželku. Rozhodnutí, že se s ní ožení, totiž učinil až poté, co si definitivně uvědomil, že jeho ženou nemůže být Mabel, jak už o tom byla zmínka v kapitole *Život*.

O něco později Jack ještě rozšířil okruh svých přátel. Významné bylo setkání s o mnoho let starším Hermanem »Jimem« Whitakerem, který dovedl o socialismu hovořit tak zajímavě, že to bezpochyby také mělo jistý podíl na Londonově rozhodnutí stát se členem oaklandské sekce Socialistické dělnické strany. Jack byl okouzlen Jimovým vzděláním i životními zkušenostmi. Jim ho přivedl k šermování a boxování, které pak vyplňovaly Jackovy volné večery, když se zrovna nekonaly žádné politické diskuze.

V literárním komentáři Ondřeje Neffa, který je součástí vydání *Martina Edena* z roku 1987, je San Francisco vyobrazeno následujícím způsobem: „Jacka vychovávalo samo městské prostředí, ve kterém vyrůstal a dospíval, město »císaře« Nortona, kde »největší lékař všech dob« Li Po Tai objevil, že játra jsou zdrojem všech chorob, kde podivín zvaný Krize prodával letáky ohlašující brzký zánik světa a básník Krause prozpěvoval na chodnicích své balady, město, kde se střetávalo největší bohatství s největší chudobou, kde se děly úžasné podvody chráněné zákonem a veškerou silou státní moci a kde lidé snili o absolutní svobodě, kde stěny byly polepené plakáty a letáky politických

stran a seskupení, náboženských spolků, mesianistických sdružení, anarchistických skupin, sufražetek a hlasatelů »vody, slunce a vzduchu« a kde i vozovka, dlážděná nepravidelnými placáky z čediče, volně usazenými do písku, byla pokrytá cáry těchto letáků a plakátů a kde i nad hlavou, zavěšeny na visutých lanech, vlály prapory a transparenty s hesly, jež měla spasit svět.“³

³ O. Neff: Město, člověk a dílo; součást J. London: Martin Eden (1987: 245)

2 Dílo Jacka Londona

2. 1. Jiné vlivy než autobiografické

Literární dílo Jacka Londona bylo ovlivněno celkovým ovzduším jeho doby, v níž se střetávaly nejrůznější teorie a názory, které vedly často k různým praktickým činům. Nejvýraznější vliv však na něj měla pětice myslitelů, jejichž poznatky a objevy výrazně ovlivnily celkovou podobu 19. století a jejichž odkazy jsou v Londonově díle velmi zřetelné.

Patří mezi ně **Charles Robert Darwin** (1809-1882), anglický přírodovědec, který jako první přišel s uspokojujivou teorií o vývoji rostlinných a živočišných druhů a jenž za hlavní příčinu vývoje považoval přirozený výběr; **Karel Marx** (1818-1883), německý filozof, zakladatel vědeckého socialismu a komunismu, tvůrce filozofie dialektického a historického materialismu a zakladatel marxistické politické ekonomie; **Bedřich Engels** (1820-1895), německý socialista a zároveň spolupracovník a blízký přítel Karla Marxe, s nímž spoluvytvořil marxistickou filozofii; **Herbert Spencer** (1820-1903), anglický filozof a sociolog, jenž vyznával evolucionismus a vývojovou teorii přenášel i do učení o společnosti, a v neposlední řadě **Friedrich Nietzsche** (1844-1900), německý filozof, který podceňoval schopnosti rozumu a vyzvedával intuici a vůli, bezmezný obdivovatel silných osobností a tvůrce učení o »nadčlověku«.*

2. 2. Cesta

Nyní bych chtěla říci něco více o jeho vzpomínkové próze s názvem *Cesta*, o které už zde byla zmínka. Obsahuje vylíčení několika silných zážitků, které byly pro Londona nějakým způsobem důležité i v pozdějším věku, neboť toto drobné dílko vzniklo až dlouho poté, co už byl Jack slavným a uznávaným autorem. Těch několik měsíců, kdy se protloukal napříč Spojenými státy, bylo pro jeho pozdější vývoj mnohem důležitějších, než by vůbec mohl v té době tušit. Tehdy byly položeny základy jeho sociálního citění, tehdy se seznámil s lidmi, kteří byli kdysi stejně tak mladí a silní jako on a teď jim nezbyvalo než

---

*) všechny životopisné údaje z O. Neff: Město, člověk a dílo; součásti J. London: Martin Eden (1987: 245)

se plazit bahnem sociálního odpadu. Jeho neotřesitelný individualismus, který ho až doposud vedl v jeho konání, se mohutně otřásl.

Zajímavé je, že se Jack ve svém tuláckém vyprávění nevyhýbá ani momentům, které ho nezachycují zrovna v nejlepší světlo. Mluví o úskocích, jichž se dopustil na druhých, aby alespoň částečně vylepšil svou neutěšenou situaci. Detailně vyobrazuje své důmyslné lži, které používal ve chvílích, kdy si nutně potřeboval opatřit něco k snědku. To všechno nám ale nesděluje proto, aby se obhájil. Svého chování nijak nelituje, neboť si je dobře vědom toho, že takto jednal z nevyhnutelnosti. Jack London líčí své nedostatky stejně tak spontánně jako své odvážné kousky, které předvedl při potyčkách s vyhazovači na nákladních vlacích nebo při útěcích před strážníky. Do svého díla to zařadil proto, že to patřilo k jeho životu a London zkrátka vypovídá o věcech takovým způsobem, jakým se opravdu staly, ovšemže z jeho subjektivního hlediska, které je ale vždy doplněno o schopnost kritického i sebekritického hodnocení. Jako důkaz Londonovy vypravěčské bezprostřednosti může posloužit následující ukázka:

„Vzpomínám například na slunné letní ráno v Harrisburgu v Pennsylvánii a hned si vybavím slibný začátek dne, kdy mě dvě postarší slečny ‘usadily’, a to ne v kuchyni, ale v jídelně, přičemž jsem seděl s nimi u stolu. Jedli jsme vejce z pohárů na vejce! Ty jsem tady viděl prvně v životě. Přiznám se, že zpočátku se mi technika požívání vajec z poháru nedařila, ale byl jsem vyhládlý a nestoudný. Spucoval jsem ty vejce způsobem, že dámy strnuly úžasem.

Samy jedly jako brabci, s každým vajíčkem se páraly, i veku přikusovaly po drobtech. Život v jejich tělech byl mdlý a krev v žilách řídká. A to každou noc spaly v teplé posteli. To já trávil celé noci venku, mráz nemráz. Spotřeboval jsem tak mnoho energie, aby mé tělo udrželo svou teplotu.“⁴

Setkání s postaršími dámami uzavírá London slovy: „Poznal jsem na těch růžolících šedovlasých slečnách, že nikdy nehleděly do očí dobrodružství. Jak by řekl hobo* – pracovaly celej život na jedný stříde. Do jejich sevřených srdcí jsem vnesl ducha osvobozeného světa provázeného pachutí potu ze zápasu o život, ovšem taky vůněmi cizích zemí a půdy. Poškrábal jsem jejich jemné dlaně svou mozolnatou rukou. Udělal jsem to proto, abych dokázal své právo na jejich milosrdenství, právo nabyté prací s lodními provazy a násadami lopat.

---

⁴ J. London: Cesta (1999: 39)

*) hobo – tramp, tulák

Vidím je pořád před sebou, milé přívětivé dámy. Už je to dvanáct let. Seděli jsme za stolem, vyprávěl jsem jim o svých cestách světem a jejich dobře míněné rady pouštěl jedním uchem dovnitř a druhým ven. Moje dobrodružné příhody, ale i zážitky lidí, se kterými jsem se kdy sešel, je zjevně uváděly do vytržení. Všechny jsem si je přivlastnil. Kdyby ty dámy byly pozornější, jistě by mě usvědčily ze lži, protože v toku mého žvanění haprovala chronologie. Co na tom ale záleží? Bylo to něco za něco. Za litry kávy, tucy vajec a hromadu chleba jsem jim nabídl jiné zboží. Pobavil jsem je docela královsky. Moje přítomnost v jejich domě pro ně byla dobrodružstvím. A každé dobrodružství stojí za všechny prachy...“⁵

Cesta hodně čerpá z autorových poznámek, které si pořídil ještě během samotného tramského putování. Je zde podrobně vylíčeno několik jeho úspěšných i neúspěšných pokusů o vyžebání obživy, které bylo často doprovázeno srdcervoucími historkami, jež se nikdy neuskutečnily. Jsou zde vylíčena jeho setkání s nejrůznějšími lidmi. Některé stihl trochu poznat, protože je nepotkal jen jedenkrát nebo s nimi strávil delší čas, ale s jinými se střetl třeba jen na krátkou chvíli a přesto mu stáli za zmínku a byli pro něj součástí jeho dobrodružné výpravy. Najdeme zde jeho připojení se ke Kellyho armádě, která byla sestavena z oddílů nezaměstnaných a měla se vydat na pochod do Washingtonu. Strávíme noc na střeše nákladního vlaku ve strašné sněhové vánici, dozvíme se mnoho o Londonově pobytu ve vězení a ještě spoustu dalších věcí. Co je však podstatné, nebudeme pochybovat o autorově upřímnosti, neboť jeho líčení není oslavou výjimečného hrdiny, ale vyprávěním dobrodruha, který se dokáže držet všední reality a není lhostejný vůči sociálně utlačovaným.

2. 3. Martin Eden

Chceme-li se seznámit s Londonovým dílem a učinit si o něm nějakou ucelenější představu, rozhodně nemůžeme opomenout jeho výtečný román *Martin Eden*, jenž vnáší do celé autorovy životní výpovědi úplně jiný rozměr, doplněný o významové odstíny, které bychom marně hledali v jeho dobrodružných povídkách a románech *Volání divočiny*, *Bílý Tesák*. Mohli bychom třeba i odhlédnout od skutečnosti, že je to jeho nejvíce autobiografické dílo a že v postavě Martina se zobrazuje významnou měrou Jack sám,

---

⁵ J. London: *Cesta* (1999: 41)

nemůžeme však nechat stranou, že Jack London dokáže být nejen skvělým představitelem svého řemesla, jak nám to předvádí ve svých kompozičně propracovaných povídkách a dobrodružných vyprávěních, ale že je autorem non plus ultra.

Martin Eden vznikl během plavby na Londonově lodi *Snark*, kterou zahájil v dubnu 1907 a ukončil předčasně 23. července 1909 ze zdravotních důvodů. Stavba ho přišla na obrovské množství peněz, ale kvalita lodi tomu neodpovídala. Na jejím vzniku se totiž nepodíleli odborníci, nýbrž lidé, kteří se přižívovali na Londonově slávě a bohatství. Již brzy po vyplutí London zjistil, že dno je proděravělé a trámy v přídi nejsou ze dřeva dubového, za které zaplatil spoustu peněz, ale ze dřeva levného a měkkého. Palubní podlaha propouštěla vodu a cesta se stávala nepřetržitým nebezpečím. Nic z toho všeho se však nepromítlo do *Martina Edena*, který v žádném ohledu nečerpá ze zážitků z této plavby. Autor se v něm vrací ve svém životě o několik let zpět, zcela zapomíná na přítomnost a do svého díla nenechává proniknout žádné stopy obav, jež ho v těch chvílích musely bezpochyby sužovat.

Díky tomu mohl předvést v tomto románě skutečné autorské mistrovství. Toho však nedosáhl výjimečným námětem, ten je naopak vcelku všední. Dokonce by s jistou dávkou nadsázky mohl být přirovnán k obnošenému, vyprázdněnému a neustále se opakujícímu námětu červené knihovny. Tam se přece do sebe také většinou zamilují dva lidé z naprosto odlišných světů, jejichž spojením dochází k výraznému střetu chudoby a bohatství, společenské prestiže a sociálního úpadku nejružnějšího druhu. Přesto na tom London vystavěl strhující příběh, plný opravdovosti a uvěřitelnosti, bez sebemenších známek patosu, nostalgie nebo přeslazenosti. Má totiž tu zvláštní schopnost nevypovídat o věcech černobíle a prvoplánově, dokáže přicházet s překvapivými závěry a neopomíjet vzácné detaily. Je to totiž námět z jeho života a ve skutečnosti nemá s klasickou love story, natož s červenou knihovnou, nic společného. Autor se drží především vlastních zkušeností a všední téma proměňuje v opravdový umělecký zážitek.

Mladý, fyzicky zdatný, avšak velmi chudý muž, který se žije jako námořník, zachrání jednoho dne život zámožnému mladíku Arthuru Morsemu. Za odměnu je uveden do jeho domu, jehož celý interiér je skvostem blahobytu a vybrané kultury. Zde potkává paní Morseovou, typickou ženu z vyšších středních vrstev, pana Morse, jenž je obchodníkem, který má sice dobré cíle, ale zoufale málo představivosti, s Arthurovým bratrem, milým studentem, a v neposlední řadě s Ruth*, křehkou bytostí, do které se

---

*) předobrazem Ruth byla Mabel Applegarthová

okamžitě zamiluje. Přestože ti dva jsou naprosto rozdílní, tato láska se nakonec stává vzájemnou, a to i navzdory Martinově zaraženosti a hrubosti, které jsou pro Ruth něčím naprosto nevídaným.

Od té doby je Martin ochoten podstoupit cokoliv, jen aby se dostal na úroveň Ruth a byl jí hoděn. Věnuje mnoho dlouhých hodin denně, často na úkor spánku, namáhavému studiu literatury, historie, kultury, sociologie i biologie. Brzy však začne prohlížet buržoazní pokrytectví rodiny Morseových a uvědomí si, jak výrazně Ruth převyšuje v její konvenční morálce a omezeném pohledu na svět. Martin se nakonec dokáže prosadit jako velmi úspěšný autor povídek a románů, ale není šťastný. Je nevýslovně zklamán vyšší společností a mezi jednoduchý dělnický lid už se také není schopen zařadit. Stává se vyvrhelem, člověkem, co nikam nepatří. Jeho život končí sebevraždou.

„A tak během první části večere, kdy zápolil s tím, jak si má počínat, byl velmi zamlklý. Nevěděl, že jeho zamlklost odporuje Arthurovým slovům z předešlého dne, když tento její bratr ohlašoval, že přivede domů na večeři jednoho divocha, a tak aby se ho nelekli, protože shledají, že je to divoch zajímavý. Martin Eden by byl tehdy ještě nedokázal uvěřit, že by její bratr byl schopen takové zrady – zvláště když se mu podařilo dostat právě tohoto bratra z té ošklivé rvačky. A tak seděl u stolu nervózní z toho, že se sem nehodí, a zároveň okouzlený vším, co se kolem něho dělo. Poprvé si uvědomil, že jídlo má ještě jinou funkci než užitkovou. Vůbec nevěděl, co jí. Bylo to prostě jídlo. U tohoto stolu, kde jídlo mělo estetickou funkci, sytil svou lásku ke kráse.“⁶

Z předešlého úryvku se dozvídáme o Martinových rozpacích, které byly způsobeny pro něj neznámým, „intelektuálním“ prostředím, jež v té době vnímal jako něco nádherného a zcela dokonalého, avšak později shledal jeho povrchnost a zpráchnivělost, jak o tom vypovídá jiný úryvek z *Martina Edena*, který vybral pro Londonovu biografii Philip S. Foner: „Pozvánky k večerím se na Martina jen hrnuly; a čím víc jich bylo, tím víc byl roztrpčen. Seděl jako čestný host na banketu v Ardenském Clubu s význačnými lidmi, o nichž slyšel a čítal celý život; teď mu říkali, že když čtli jeho *Znění zvonů* v Transcontinentalu a jeho *Pearlayovy perly* v Hornetu, okamžitě viděli, že vyhraje. Můj Bože! byl jsem tenkrát hladový a otrhaný, myslel si Martin. Proč jste mi tenkrát nedali večeři? Tenkrát byl čas, tenkrát jsem tvořil. Když mne krmíte nyní za dílo, které je hotovo, proč jste mně nedali najíst tenkrát, když jsem to potřeboval? Ani slovo jsem tehdy neslyšel o *Znění zvonů* ani o *Pearlayových perlách*. Ne, nekrmíte mne nyní pro dílo, které jsem

---

⁶ J. London: *Martin Eden* (1987: 12)

vykonal. Krmíte mne, poněvadž mě každý krmí a poněvadž je ctí mě krmit. Poněvadž jste část ostatního davu; poněvadž jednomu slepému automatickému mozku v davu napadlo mě krmit. A kam dojde Martin Eden a dílo, jež Martin Eden vytvořil v tomto koloběhu? ptal se sám sebe, s lítostí, pak však vstal a odpověděl bystře a vtipně na bystrý a vtipný přípitek.“⁷

Martin Eden je bezpochyby romancí, i když velmi netypickou, ale je především sociální studií v uměleckém hávu, rozsáhlou úvahou a osobní výpovědí. Pojednává o životě individualisty, který se příliš vzdálil společnosti, než aby měl právo na štěstí. Vykresluje sociální rozdíly, bezbřehou honbu za úspěchem i její nesmyslnost. Hodnota tohoto díla se skrývá v autorově upřímnosti a schopnosti autentického, zcela detailního zachycení mnoha drobných okamžiků, tak jak je prožívá a vnímá hlavní hrdina. Autor do díla vložil tolik jemných odstínů svých vlastních pocitů (jak jinak by mohly být tak výstižně vylíčené?), že bychom k takové osobní otevřenosti jen těžko hledali paralelu, neboť je to i ve velmi různorodém světě literatury opravdu neobvyklé.

Navzdory vysoké kvalitě tohoto románu však ulpěl i na něm černý stín nepochopení kritiků a mnohých čtenářů, se kterým se autor tak často potýkal, a tentokrát to pro něj bylo obzvláště kruté. Jack se snažil na Martinově neštěstí a zkáze demonstrovat důležitost socialistického přesvědčení, které jeho hrdina soustavně odmítá, socialističtí kritikové však román paradoxně použili jako doklad, že se London zcela odklonil od své víry v socialismus. Philip S. Foner, autor biografie *Jack London, americký rebel*, se domnívá, že se autor dopustil chyby v tom, že ve svém díle velmi nedostatečně vyjádřil důležitost socialismu pro současnou civilizaci. Martin se setkává za celou dobu jen se dvěma přesvědčenými socialisty, které v Londonově podání nevyznívají vůbec jednoznačně jako silné a správně konající osoby. Podle Fonera zde autor z nějakých neznámých důvodů zkrátka nevyjádřil explicitně své stanovisko vůči socialismu, což dává všem jeho kritikům prostor k tomu, aby si jeho sdělení vyložili zcela opačně.

Já však s tímto názorem tak docela nesouhlasím, neboť každý čtenář si musí uvědomit, že London v tomto románě vypovídá o socialismu ústy Martina Edena, „zarytého antisocialisty“, těžko tedy může velebit socialisty, s nimiž se jeho hrdina setkává, neboť tím by tato postava ztratila na přesvědčivosti. Konečné vyznění románu, ve kterém autor přihlíží Martinově zkáze, protože se definitivně odmítl přiklonit k socialismu, je však jasným důkazem toho, že London je zcela pro socialismus. O jeho

---

⁷ P. S. Foner: *Jack London, americký rebel* (1951: 117)

kriticích pak lze konstatovat jen to, že nebyli příliš důvtipní, pokud se jim nepodařilo jeho socialistické přesvědčení v díle dešifrovat.

Ostatně Jack London nebyl nikdy řadovým socialistou. Tuto úlohu za něj plnily tisíce jiných „poslušných“ členů, kteří se za žádných okolností a v ničem neodchýlili od tezí socialistického hnutí a jakékoliv náznaky osobního individualismu jim byly zcela cizí; ale kdo z nich vykonal ve výsledku pro socialismus a jeho rozšíření nejen ve Spojených státech tolik jako London? Kdo učinil tuto nudnou politickou záležitost alespoň trochu zajímavou pro širokou veřejnost?

2. 4. Měsíční údolí

Významná pozice v Londonově díle náleží také jeho románu *Měsíční údolí*, avšak názory na jeho kvalitu se liší. Philip. S. Foner ve své biografii připouští, že se sice výborně čte, ale spíše v něm vidí perfektně odvedenou řemeslnou práci tak jako v mnohých dalších dílech z posledních let autorova života. Jack už se v té době skutečně orientoval na množství vyprodukovaných slov, někdy i za cenu ztráty skutečné hodnoty, neboť jej k tomu nutila jeho finanční situace. Byla to doba, kdy budoval svůj velký ranč, musel podporovat příbuzné a platit spoustu služebnictva. V rozhovoru v roce 1911 otevřeně řekl: „Nemám nedokončené povídky. Bez výjimky dokončím každou, kterou začnu. Když je dobrá, podepíši ji a odešlu. Když není dobrá, podepíši ji a odešlu.“⁸ Irving Stone však navzdory tomu všemu považuje *Měsíční údolí* za vyvrátenou práci vynikajícího autora, ve které dokázal učinit ze svých ústředních hrdinů naprosto přesvědčivé, plastické literární postavy, a mně nezbyvá než s ním souhlasit. Jejich útěk z průmyslového města zmítaného hospodářskou krizí na venkov, za klidným šťastným životem, je snahou uniknout systému, který deformuje vše lidské, tak jak se o to neustále snažil i sám London. Jsou zde ukázky irsko-amerického folklóru, jehož byl autor dobrým znalcem, nechybí výstižný popis stávkových oaklandských železničářů.

„Saxon neviděla, co děti tak vyrušilo, ale dovtípila se, oč jde, když spatřila, jak se větší kluci rozutekli ke kraji chodníků, nasbírali kamení a kradli se do uliček mezi domy. Malí chlapci se snažili je napodobit. Dívky chytily drobotinu za ruce, zabouchaly na vrátka a táhly je po schůdkách nahoru. Dveře za nimi zapadly, ulice zpustla, jen tu a tam se

---

⁸ P. S. Foner: Jack London, americký rebel (1951: 126)

poodhrnuly záclony v oknech a za nimi vykukovaly polekané tváře žen. Saxon uslyšela zapískání a supění vlaku, který vyjížděl ze stanice. Pak se ze Sedmé ulice náhle ozval chraptivý, hrdelní křik mužů. Stále ještě nic neviděla, ale vzpomněla si na slova Mercedes Higginsové: *Jsou jako psi, kteří se rvou o kost. Práce, pro kterou se bijí, je jejich kost.*⁹

Poslední třetina románu je téměř výhradně věnována zemědělství a úvahám o něm a měla být spíše samotnou knihou, příběh jako takový tím však neztrácí nic ze své kvality. London vložil tímto způsobem do díla jeden ze svých opravdových zájmů, ke kterému jej vedl už jeho nevlastní otec John London a jemuž se pak intenzivně věnoval v poslední části života na svém ranči. Ten ležel v krásné oblasti Měsíčního údolí, odtud lze tedy odvodit i titul románu.

„Někdy za dlouhých odpolední, kdy sedávala nečinně u okna, přistihla se, jak si v duchu představuje putování svých předků přes planiny, kopce a pouště do zaslíbené země u Západního moře. Často snívala o idylických dobách svého lidu, kdy ještě nežil ve městech a neměl ani potuchy o dělnických organizacích a sdruženích zaměstnavatelů. Vzpomínala na vyprávění starých lidí, jak si sami dovedli zajistit všechno, co potřebovali k životu, kdy stříleli nebo chovali zvěř na maso, pěstovali zeleninu, sami dělali práce kovářské a truhlářské, šili si boty a dokonce si sami tkali látky na své šaty. A když se podívala na Toma, pochopila, o čem sní a proč touží dostat státní půdu a usadit se na venkově.

Farmářský život je jistě pěkný, pomyslela si. Proč jen musí lidé žít ve městech? Proč se časy změnily? Když bylo dříve všeho dost, proč tomu tak není i teď? Proč se musí lidé hádat, křičet, stávkovat a bojovat jen proto, aby dostali práci? Proč není dost práce pro všechny? ... Zrovna dnes ráno – až se otřásla při této vzpomínce – viděla, jak stávkující zbili dva stávkokaze, kteří šli do práce; zbili je muži, které znala od vidění a některé i jménem a kteří bydleli v sousedství. Bylo to kruté, hrozné ... tucet mužů proti dvěma.“¹⁰

⁹ J. London: Měsíční údolí (1972: 153)

¹⁰ J. London: Měsíční údolí (1972: 146)

2. 5. Tvůrčí krize na sklonku života

Již v první půlce roku 1913 byl London nejlépe placeným spisovatelem na celém světě. Tento úspěch mu samozřejmě mnoho lidí nepřálo. V novinách o něm začala vycházet spousta lživých zpráv, které ho často bezdůvodně očeřovaly a mnohokrát otrásly s jeho nevídanou popularitou. Spousta mužů se rozhodla jej napodobovat a mnozí ve své drzosti došli dokonce tak daleko, že se za něj začali vydávat. Objevovaly se zároveň články a brožurky, pod nimiž byl uveden jako autor. Přestože to byl on, kdo se stal snadno dosažitelným terčem pro obrovské množství nejrůznějších plagiátorů, zároveň byl sám nucen téměř ustavičně vést spor s někým, kdo z plagiátorství žaloval jeho. Všechna tahle nedorozumění, která byla pravidelně zaznamenávána tiskem a v drtivé většině způsobem, který Londona diskreditoval, dlouhodobě oslabovala jeho literární pozici. Po mnoha velmi úspěšných letech se vyskytlo zkrátka příliš mnoho problémů na to, než aby mohl London v klidu pokračovat ve svém díle.

K tomu všemu přišel v srpnu 1913 o svůj vytoužený ranč v Měsíčním údolí, který bezzbytku shořel jen několik dní po úplném dokončení. London do stavby investoval osmdesát tisíc dolarů, co však bylo mnohem horší, investoval do ní obrovský kus sebe sama, rozhodoval o každém jejím detailu. Majestátní ranč obklopený rozlehlými pastvinami Měsíčního údolí měl být jeho největší radostí v době, kdy mu literárně docházel dech, kdy už nenacházel vhodné náměty pro své povídky. Nikdy se nezjistilo, jestli byl požár založen úmyslně, jisté však je, že tato ztráta spoluurčovala s dalšími nepříznivými okolnostmi následující vývoj Londonova života, který brzy poté dospěl do hořkého konce.

Najednou si začal uvědomovat, že ho přátelé využívají. Vždy byl šedřý a snášenlivý, vždy hostil na svém ranči kohokoliv, kdo o to stál nebo požádal, od svých kolegů socialistů přes nejrůznější intelektuály až po trampy a blázny, kteří se neměli kam uchýlit, a tak našli dočasné útočiště v Londonově „království“. „Kolem rozkládacího jídelního stolu obvykle bývalo nejméně deset hostů, často jich bylo dvacet i víc. Jednou si pozval na večeři Hyhara Dyalla, zakladatele indického dyallistického hnutí proti Angličanům, amerického spisovatele, profesora matematiky ze Stanfordovy univerzity, farmáře ze sousedství, inženýra Luthera Burbanka, námořníka, který se nedávno vrátil z Penangu, princeznu Ulu Humphreyovou, herečku a bývalou příslušnici sultánova harému, tři trampy a blázna, který si chtěl postavit dům od San Franciska až do New

Yorku. Prostě lidi nejrůznějších povolání a z nejrůznějších končin, a mnozí leckdy žasli, s kým se to octli pohromadě.“¹¹

Nikdy se mu nezdálo, že by jeho společnost někdo vyhledával pro peníze. Teď se však věci začaly ukazovat v jiném světle. Pochopil, že jeho druhá žena Charmian není tak dokonalá, jak se domníval. Začal za jejím chováním spatřovat nevyzrálou a touhu neustále se předvádět. Všiml si, jak často uvádí jejich hosty do rozpaků, jak neobezřetně někoho urazí prostořekou poznámkou. Jack London se navzdory své obrovské popularitě začal cítit nevýslovně osamělý. Přesto byl pro něj rok 1913 ještě jedním z nejúspěšnějších, ve čtyřech časopisech vycházely na pokračování jeho romány.

V roce 1914 odjel do Mexika, kde měl zaznamenávat pro časopis *Collier's* informace o konfliktu se Spojenými státy, po třech měsících se však vrátil s úplavicí a od té doby byl na tom fyzicky stále hůř. Už nedokázal tak lehce přicházet s novými povídkami, práce jej velmi vyčerpávala. V tomto neblahém období se pokusil přijít s dalším skvělým románem, který měl znovu upevnit jeho literární pozici, ale *Malá dáma z velkého domu* byla velice nevydařeným dílem, daleko zaostávajícím za Londonovými nejlepšími pracemi.

Tehdy začal London znovu hodně pít. Několikrát týdně navštěvoval výčepy, kde se neustále přel s druhými lidmi. Už to však nebylo pro potěšení a ve snaze nahlédnout na věci i z jiného úhlu pohledu. Nyní začal London druhými lidmi opovrhovat, odsuzoval všechny nedostatky, které na druhých dovedl najít, stejné nedostatky, pro které měl dříve ve své přirozené snášenlivosti vždy tolik pochopení a které se naopak snažil oslabovat tím, že vedl s jejich nositeli podnětnou diskusi. Jeho osobnost se pod tíhou neúspěchu, zklamání a všeobecné nepřízně kompletně změnila. Vydal ze sebe pro druhé všechno, co měl, ale jen velmi málo z toho se mu vrátilo zpět. Jeho autorská práce ho definitivně přestala těšit a stejně tak jeho kritiky a čtenáře. Nemohlo to ale dopadnout jinak, když byl nucen psát jak na běžícím pásu a mít na zřeteli pouze kvantitu, která se jak známo s kvalitou obvykle nepřátelí. Z čeho měl ale zaplatit obrovské účty svých početných příbuzných a širokého okruhu „přátel“? Stále sice vydělával obrovské peníze, ale na tu početnou skupinu, která parazitovala na jeho úspěchu a zneužívala jeho vstřícnosti, to stačit nemohlo. Ve své nevídané štědrosti, která v tomto ohledu hraničila až s naivitou, prohlédl velmi pozdě, co bylo všem nezaujatým pozorovatelům zřejmé už dávno. Takové

---

¹¹ I. Stone: *Námořník na koni* (1963: 237)

zjištění se zkrátka při všech těch ostatních potížích, které měl, muselo odrazit na jeho nadšení k práci i k životu.

V lednu roku 1916 odjel se svojí ženou Charmian na Havajské ostrovy. Doufal, že v tamním prostředí zapomene na všechny neduhy, které ho sužovaly. Tentokrát však to, co tolikrát předtím spolehlivě zabralo, už neúčinkovalo. Když se vrátil do Glen Ellen, přátelé ho málem nepoznali. Vypadal o mnoho let starší a podle vyjádření své sestry, jak uvádí Irving Stone v *Námořníkovi na koni*, už to zkrátka nebyl on. Brzy po návratu navštívil Bessie Maddernovou, svou první ženu, neboť pochopil, že se k ní zachoval velmi zle. Zajistil pro ni a jejich dvě společné dcery větší finanční podporu. Jak již bylo zmíněno výše, aktivně se v této době věnoval zemědělství a chovu dobytka. Práce na jeho ranči a pozemcích mu byla už jediným potěšením, které se však nedalo ani v nejmenším srovnávat s tím, jež zakoušel, když se ujímal své nové role autora před dvaceti lety. Už to nebyl ten bouřlivý nadšenec, pro něhož neexistovala překážka, kterou by nedovedl přeskočit. Nyní byl zdrceným mužem, vyčerpaným nejen ukrutnou bídou, která ho provázela značnou část jeho života, ale i lidmi, ve kterých vždy hledal víc, než mohl skutečně najít.

Jack London zemřel 22. listopadu 1916 ve věku pouhých čtyřiceti let. Názory na jeho smrt se různí. Ještě donedávna převládal názor, že spáchal sebevraždu. Takto to naznačují i oba autoři jeho biografii, ze kterých zde bylo citováno, Irving Stone a Philip S. Foner. „Z vyjádření jeho dcery, z názoru historika a z dopisu, který napsal v den smrti, však vyplývá, že zemřel nešťastnou náhodou.“¹²

2. 6. Literární styl, žánrové zařazení

Literární styl Jacka Londona se třibil po mnoho dlouhých let a postupně se stal velice specifickým. London nedokázal ve svých dílech, alespoň ne v těch prvotních, vládnout formální dokonalostí a stylistickou čistotou. Oproti drtivé většině autorů své doby, jež většinou pocházeli z vyšší společnosti, nezískal totiž systematické středoškolské vzdělání, které by ho vycvičilo především v pravopise a gramatice, tudíž měl v těchto oblastech výrazné nedostatky. V jazykových dovednostech jej později zdokonalovala jeho žena Bessie, čímž také přispěla svým dílem k růstu Jacka Londona jako spisovatele. Zážitků a prožitých dobrodružství, o kterých bylo možné vyprávět, měl na rozdávání a byl

---

¹² http://cs.wikipedia.org/wiki/Jack_London

si toho dobře vědom. Měl za sebou přece pirátské noční výpravy, nebezpečné cesty na střeších nákladních vlaků i několikaměsíční pobyt na Aljašce. Obsah většiny povídek, které znal, byl ve srovnání s jeho vlastními zkušenostmi mdlý a bez nejmenších známek kypícího života. Brzy tedy pochopil, že hledat náměty pro něj nebude představovat žádný problém. Disponoval studnicí plnou autentických zážitků, které se samy o sobě stanou těmi náměty. Mohl je všechny do detailů a přesvědčivě reflektovat ve svém díle. Staly se jeho nejsilnější stránkou, na které bylo třeba dále stavět.

Jak již bylo řečeno dříve, začal tedy nejprve navštěvovat oaklandskou vyšší střední školu, aby si doplnil slovní zásobu a vůbec aby se zbavil všech nedostatků, které by mu mohly jeho dráhu úspěšného autora překazit. Školu však po necelém roce opustil, neboť neměl trpělivost čekat další dva roky, než dostane možnost vstoupit na univerzitu. Posléze se přihlásil na několikátýdenní rychlý kurz, po jehož absolvování dokázal úspěšně složit přijímací zkoušku na Kalifornskou univerzitu. Záhy ji však stejně musel opustit, aby finančně zajistil svou rodinu. Tímto se z něj stal samouk, který tolik toužil být úspěšnou osobností na literárním poli, že toho navzdory všem zásadním překážkám bezezbytku dosáhl.

London se zpočátku učil stylu na díle Rudyarda Kiplinga. Pečlivým zkoumáním jeho prací si obohatil slovník, začal vnímat rytmus a gradaci. Osobitý pohled na svět však systematickým studiem jiného autora rozhodně neztratil. Při tom všem se snažil zůstat v kontaktu s aktuálním společenským děním, pozoroval, jaké tendence se projevují v současné americké literatuře a znal práce vycházející v magazínech, které se řadily většinou k literatuře spotřební. London tento druh produkce neodsuzoval, naopak se v počátcích své literární dráhy snažil, aby se stal jejím význačným představitelem, neboť by se odtud mohl po malých krůčcích dostat k literatuře vyššího stylu. Tento postup se ukázal být jako velice šťastný a London nakonec dosáhl, čeho chtěl. Z dokonalého literárního řemeslníka se stal velmi originálním autorem, který výrazně přesáhl dobový průměr.

Jack London není experimentálním spisovatelem, který si potrpí na složitou syntax nebo hojně užívání tropů. Použije-li metaforu, epiteton, personifikaci, učiní tak spontánně pro výstižnější vykreslení zajímavého detailu, nikoli pro pouhý efekt. Důraz na formální stránku díla je minimální, ne-li téměř žádný. Svým stylem autor demonstruje důležitost obsahu, jeho nenahraditelnou úlohu, která sehrává zásadní roli v autentické výpovědi. Zároveň je v tom obsažena jistá dávka prostoty a všednosti, jichž si London dokázal cenit a

kteře se uplatňovaly i při všech jeho dobrodružstvích, jež byla vždy doprovázena hledáním něčeho k snědku a snahou o přežití.

London se řadí do amerického realismu, ačkoliv čas od času je trochu stereotypně považován i za naturalistu. Osobně s tím nesouhlasím, neboť přestože je Londonovo dílo nepochybně plné prvků bídy, nespravedlnosti, determinovanosti i násilí, nikdy jich není použito prvoplánově, účelově. Autor je cíleně nevyhledává, pojedná o nich pouze tehdy, pokud se spontánně objeví v jeho realitě, což se vzhledem k prostředí, v němž žil, stávalo často. Neznamená to ovšem, že by si stejně často nevšímal dobrých vlastností jednotlivých živých tvorů, nezdůrazňoval sílu, odvahu a schopnost nadchnout se. Tím vším disponuje většina hlavních hrdinů jeho děl, kteří svým chováním stojí naopak v protikladu k naturalistickému vidění světa.

„Najednou se mu zdálo, že svět je báječný. Nesporně mu připadal krásnější. Po celé týdny to byl svět příliš chmurný a střízlivý, zato teď, když má skoro všechny dluhy splacené, v kapse mu cinkají tři dolary a v hlavě má vědomí úspěchu, slunce svítilo jasně a teple, a dokonce prudký déšť, který nečekaně promáčel chodce, mu připadal jako veselý zážitek. Ve dnech, kdy ho soužil hlad, často v myšlenkách zabloudil k tisícům lidí na celém světě, kteří, jak věděl, hladovějí. Když však teď byl plně nasycen, myšlenka hladovějících tisíců už jeho mozek netížila. Zapomněl na ně, a protože byl zamilovaný, připomínal si bezpočet milenců po celém světě.“¹³

London přinesl do tehdejší americké literatury svěží vítr. Až doposud se americká beletrie zaměřovala pouze na lidi, kteří patřili ke středostavovským nebo zámožným vrstvám. Všechny neřesti musely být vždy odsouzeny a vše dobré odměněno, což samo o sobě dokládá, jak byla tato literatura vzdálená každodennímu životu, tak jak jej znaly miliony lidí. Jack London chtěl tohle změnit, považoval za důležité vypovídat o věcech reálně a neoddělovat neustále ty dva světy – literární a skutečný. Chtěl se zbavit „povinnosti“, která se nepřímou ukládala všem americkým autorům – ukazovat pouze příjemné stránky života a opomenout vše, co je drsné, primitivní. V Americe byl jedním z prvních, který se něčeho takového odvážil a jeho čtenáři to ocenili, neboť konečně se mohli v nějakém díle sami najít, poznat tam i svůj způsob života.

Z hlediska dnešní doby se jedná o autora, který má současného recipienta rozhodně čím oslovit. Jeho modernost se zrcadlí v jeho schopnosti otevírat témata, která jsou stále aktuální, dnes možná ještě více než před sto lety. Londonovo dílo vypovídá o nebezpečí

---

¹³ J. London: *Martin Eden* (1987: 129)

kapitalismu - a dnes je celá západní civilizace svědkem jeho hluboké krize. London upozorňuje na nezbytnost lidské soudržnosti, na sílu společného přesvědčení tisíců lidí, kteří dokáží zaujmout jednotné stanovisko k prosazení svých požadavků - a dnes můžeme pozorovat veskrze zoufalé protesty jednotlivců, z nichž každý se bouří pouze sám za sebe a nemá tak nejmenší šanci jakkoliv ovlivnit stávající systém. Londonovi hrdinové se musí často chovat bezohledně, aby udrželi svou existenci, a musí se tak chovat i mnoho lidí v současnosti, pro něž se za těch uplynulých sto let zase tolik nezměnilo a zakoušejí stejnou zoufalost a bídu jako postavy v Londonových dílech. Z toho všeho je zřejmé, že Londonovy literární výpovědi jsou stále velmi výmluvné.

London osloví nejvíce svou vypravěčskou bezprostředností. Nevyhýbá se všedním detailům, které by u mnohých jiných autorů nudily, ale v Londonově podání jsou překvapivě zajímavé, fungují jako konstruktivní prvek a posouvají děj dopředu. Nahrazují umělou stylizaci, kterou bychom u Londona marně hledali. Je tak upřímný a otevřený, tak nesobecký ve své sdělnosti, že vás to pokaždé překvapí. Nemluví o chrámech, které pozoroval z povzdálí, ale o chatrčích, na jejichž stavbě se sám podílel. Je to něco, co není tak samozřejmé a co si zaslouží pozornost.

Schopnost vyprávět silný příběh však není jedinou Londonovou silnou stránkou. Dokáže také velmi plasticky vystihnout atmosféru jednotlivého okamžiku nebo podat skvělou psychologickou charakteristiku svých hrdinů skrze vykreslení nějaké obyčejné situace, což se mu asi nejlépe daří v *Martinovi Edenovi*.

„Šel druhému v patách, pohupoval rameny a bezděky ze široka našlapoval, jako by se rovné podlahy zdvíhaly a klesaly pod nápořem vzdouvajícího se moře. Prostorné místnosti se pro jeho rozmáchlý krok zdály příliš úzké a on sám se děsil, že širokými rameny narazí do veřejí anebo shodí drobnosti na nízké římsy krbu. Uhýbal ze strany na stranu mezi různými předměty a zveličoval si hrozící nebezpečí, které ve skutečnosti vězelo jen v jeho představách. Mezi klavírem a velkým stolem s vysoko vyrovnanými knihami bylo místa, že by tam prošlo bok po boku půl tuctu lidí, ale on to zkoušel celý rozechvělý. Mohutné paže držel volně podél boků. Nevěděl, co si s těmi pažemi a rukama počít, a když ve své vybičované představivosti už viděl, že se jednou paží nutně otře o knihy na stole, couvl jako vystrašený kůň, tak tak že minul stoličku u klavíru. Pozoroval před sebou přirozené pohyby druhého muže a poprvé si uvědomil, že se svou chůzí od ostatních lidí liší. Na okamžik jím projel palčivý stud, že chodí tak neohrabaně. Na čele

mu naskočily drobné krůpěje potu. Zastavil se a otřel si do bronzova opálený obličej kapesníkem.“¹⁴

2. 7. Co nám nestihl sdělit?

Londonova literární dráha trvala 16 let. Známe sice výrazné autory, jejichž kompletní dílo vzniklo ještě v mnohem kratším časovém intervalu, ale všeobecně nepředstavuje 16 let autorské činnosti příliš mnoho prostoru pro zanechání nesmazatelné umělecké stopy. S přihlédnutím ke skutečnosti, že mnoho spisovatelů pracuje na jednom jediném románu i několik let a rozhodně není samozřejmostí ani pro skvělého autora, aby každá jeho kniha disponovala všestranně vysokými kvalitami, je to doba spíše velmi krátká. London ji však dokázal využít bezezbytku (a ne jen pro literární činnost). Jako by snad tušil, že nemá zase tolik času, dával do své práce vždy maximum. Své zážitky převáděl do literární podoby co nejbezprostředněji, jak jen mu to momentální situace dovoľovala, což mu umožnilo podat je opravdu věrohodně. Proto se dodnes zdají jeho čtenářům tak neuvěřitelně uvěřitelné.

Díky jeho značné celoživotní aktivitě čítá jeho dílo přes padesát knih, nepočítaje nespočet jeho sociálních úvah a příspěvků do magazínů. Je rozsáhlejší než dílo většiny jiných autorů, kteří jej vytvářeli po dvakrát až třikrát delší dobu. Přestože nepochybuji o tom, že London by měl ještě mnoho co říci, kdyby mu to jeho velmi špatný zdravotní stav na sklonku jeho života alespoň trochu dovolil, nepůsobí jeho výpověď fragmentárně, naopak poskytuje poměrně detailní obraz Londonova života i jeho názorů, což ještě umocňuje právě výrazná autobiografičnost jeho díla.

O čem by tedy psal London dál? Irving Stone v biografickém románu *Námořník na koni* uvádí, že London měl ještě několik námětů, které se chystal zpracovat, mimo jiné měl v plánu přijít se svým vlastním životopisem. Ten by nesl totožný název jako pozdější Irvingův počín, jímž známý autor biografii splnil o mnoho let později Londonův vlastní neuskutečněný záměr. Jen stěží dnes můžeme soudit, jak moc by byl Londonův životní příběh v jeho vlastním podání odlišný od toho, který nám předkládá Stone.

---

¹⁴ J. London: *Martin Eden* (1987: 5)

Rovněž může zůstat jen v rovině spekulací, jakým tématům by se věnoval o několik let později. Navzdory tomu, že během 16 let své literární kariéry prošel výrazným vývojem, jeho pozornost zůstala v zásadě upřena stejným směrem. Vždy ho zajímali silní a stateční jedinci, vždy s nadšením líčil rozličná dobrodružství, která prožívali v exotických prostředích ale i v průmyslových velkoměstech, vždy se zajímal o charakter a složení celé společnosti. To vše by s největší pravděpodobností zůstalo i nadále hlavními náměty jeho prací, jen autorův pohled na otázku sociální spravedlnosti a možnosti dojít v životě opravdového štěstí by byl nejspíše stále skeptičtější vzhledem k jeho vlastním zkušenostem.

Toho, co nesdělil, nebude mnoho. Jack London se totiž od samého začátku zajímal o velká, zásadní témata, jejichž aktuálnost se v čím dál více modernizující civilizaci neoslazuje, ale naopak vzrůstá. Zaujal k nim jednoznačná stanoviska, seznámil své čtenáře srozumitelným způsobem s názory a hodnotami, které sdílí, a dokázal dokonce přesvědčivě demonstrovat jejich relevanci. Jistě by se našly nevyřčené drobnosti a detaily, ale k zásadním otázkám, o něž se dlouhodobě zajímal, se stačil vyjádřit.

3 Jack London, socialista

Velké téma Londonova života představuje jeho zaujetí pro socialismus. Tato skutečnost se významným způsobem promítla do jeho díla a je i příčinou, proč je tak často snižována jeho všeobecně vysoká kvalita, alespoň přičiněním mnohých jeho kritiků. Nelze popřít a shodli se na tom i Londonovi nejbližší přátelé a nejuvěrnější stoupenci, že jeho nadšení v této záležitosti vskutku nabývalo často až nekritických rozměrů a zejména v jeho autorských počátcích občas pokrřivilo jinak vynikající příběh. K Londonově dobru však nutno poznamenat, že prizmatem nemilosrdných kritiků byl téměř jakýkoliv sociální prvek zařazený do jeho díla, jenž měl pro jeho kompozici nezastupitelnou úlohu, považován za jednostrannou ideologii. Pozorný čtenář však postřehne, že jeho práce jsou až příliš dobré na to, než aby mohly být vystaveny na ideologických frázích, s kterými by bez dalších kvalit vystačily. V takovém případě by dnes jeho dílo sotva mohlo být považováno za stále aktuální a intenzivně oslovovat.

Jak již bylo řečeno, Jack London vyrostl v ohromné bídě, již v nízkém věku musel začít tvrdě pracovat. Na své *cestě*, neboli během těch několika dobrodružných měsíců, kdy poznával Spojené státy jako tulák, se setkal se stovkami lidí, kteří vedli bědný život a na ulici zůstávali jen proto, že stát jim nenabídl jinou alternativu, dokonce ani tu v podobě dřiny za minimální mzdu. Nemůže nás tedy dnes překvapovat, že Jack viděl v socialismu pevnou lávku, která převede davy zoufalých přes rozbouřenou řeku.

Právě během té *cesty* to začalo. Irving Stone se ve svém biografickém románu *Námořník na koni* o Jackově počátečním příklonu k socialismu vyjádřil takto: „Ať člověk v Jackových zápiscích pátrá jak chce, nikde se z nich nedozví, zda měl socialistické názory, nebo že se přiznával k socialistickému smýšlení před rokem, jež strávil mezi takzvanou ‘spodinou lidské společnosti’... Ale když zjistil, odkud se ‘spodina lidské společnosti’ rekrutuje, změnil své smýšlení. Než se vydal ‘na trať’, představoval si, že trampové se dávají na tulácký život z vlastní vůle, protože dychtí poznat svět a prožívat dobrodružství svobodně a nezodpovědně, nebo protože to jsou povaleči, ztřeštění blázni, ťulpasové nebo pijáci. Uvědomoval si, že někteří z nich by beztak nebyli k ničemu v jakémkoli hospodářském řádu, ale brzy se přesvědčil, že většinou to kdysi byli schopní lidé, třebaže jsou takoví divoši jako on.“¹⁵

---

¹⁵ I. Stone: *Námořník na koni* (1963: 62)

O novodobém socialismu, který se zrodil teprve před nějakými sedmdesáti lety, však v této chvíli nevěděl ještě nic konkrétního, a tudíž se to rozhodl vypátrat. Seznámil se s historií hospodářského vývoje, začel se do spisů Babeufa, Saint-Simona, Fouriera a Proudhona, v nichž našel první přímé útoky na soukromé vlastnictví. Od jednoho tuláka 'na trati' se dozvěděl o brožuře s názvem *Komunistický manifest* a našel v ní mnoho z toho, co už si mohl ověřit v praxi sám na sobě. Argumentace Karla Marxe na něj silně zapůsobila, neboť byl přesvědčen, že právě on přišel na ten způsob, jak zbavit vykořisťovatele nadvlády nad vykořisťovanými. To mělo také přímý vliv na jeho rozhodnutí doplnit si vzdělání. Oaklandskou vyšší střední školu sice nedokončil, ale z krátkého pobytu zde si odnesl mnohé, co mu bylo později k užitku. Pochopil, že aby se z něj mohl stát dobrý autor, je potřeba především autentických zážitků a ten zbytek pak doplní pilným samostudiem. Záhy po svém vstupu na vyšší střední školu v roce 1895 vstoupil do Debatního spolku Henryho Claye a v dubnu 1896 do nově založené organizace Socialistické strany v Oaklandu (svého členství se pak vzdal v březnu roku 1916 pro neztotožnění se s programem strany, jenž pro něj nebyl dostatečně radikální), která ovšem rozhodně nebyla ryze dělnickou záležitostí. Zejména její oaklandská sekce byla výrazně intelektuálně zaměřená a mnozí její členové byly levicově orientovaní intelektuálové z Kalifornie. Byla tehdy spíše debatním klubem, než typickou politickou stranou. Zároveň je nezbytné zdůraznit, že pojem socialismus je nutno chápat v dobových souvislostech. Ve Spojených státech koncem devatenáctého století znamenal něco docela odlišného než ve stejné době a později v Evropě, jako nauka i jako konkrétní politické hnutí. Takto se tedy London seznámil s mnoha intelektuály a již zkušenými socialisty. Jelikož se dokázal nadchnout, měl kuráž a byl velmi chytrý, brzy si i v těchto kruzích vydobyl významnou pozici.

Nejvíce se o třídních rozdílech a ukrutné bídě, která pro mnohé nekončí ani uprostřed hospodářské prosperity, dozvěděl během svého šestitýdenního pobytu v londýnském East Endu. Původně ho v Londýně měla čekat úplně jiná práce a výlet do této chudinské čtvrti měl být pouze dvoudenní záležitostí, ale snad dílem náhody, snad z jiných příčin bylo původní ujednání nakonec zrušeno a Jack se následně rozhodl k důkladné sociální studii londýnských brlohů. To, co zde spatřil, bylo příliš i na jeho otrlou povahu, bez které by se sotva prokousal vlastním bídným dětstvím a mládím. Právě byl rok 1902, Jack si koupil obnošené šaty a vystupoval jako americký námořník, který uvázl v Anglii. Dobře věděl, že nejvíce se o životě těchto lidí dozví tehdy, bude-li jedním z nich.

Navštívil chatrná špinavá obydlí, která nemohou nést jiný název než brlohy, poznal, že jejich obyvatelé vydělávají za úmornou dřinu tak málo, že je pro ně téměř nemožné udržet holou existenci. Byli tam ale i tací, kteří byli úplně opuštěni a neměli ani tu střechu nad hlavou. Ti po nocích bloudili ulicemi, na každém kroku pronásledovaní rozzuřenými strážníky. Někteří se snažili dostat na noc do pomocných dílen s noclehárny. Zde však s nimi bylo krutě zacházeno a většinou se jim po dlouhém čekání dostalo jen odmítnutí. Jack byl k této instituci, která měla rádoby pomáhat, značně kritický a uvědomoval si její absolutní nefunkčnost.

Philip S. Foner se k tomu ve své biografii vyjadřuje takto: „Během těchto pozorování hledal London odpověď na otázku, proč tito lidé žijí v brlohách. Poznal, že ne svou vlastní volbou a ne pro lenost, nýbrž pro stáří, nemoc nebo úrazy, jež snížily jejich pracovní hodnotu. Uniknout z brlohů bylo nesnadné, poněvadž ubohé mzdy těchto lidí jim prostě nedovolovaly žít jinde. Když jednou byli odhozeni na smetiště společnosti nemocí, věkem nebo neštěstím, neměli žádných prostředků, aby odtud vyvázli. Pomalé vyhladovění bylo zde všeobecným koncem.“¹⁶

Z Londonových poznatků vznikla děsivá ale realistická sociální studie *Lidé z propasti*. Je na ní znát, že vznikala bezprostředně ještě za pobytu v East Endu a kritici mu vytýkali, že postrádá potřebnou jemnost, aby se mohla stát literaturou. Faktem však zůstává, že před Londonem nikdo nepodal tak autenticky přesný popis bídy lidí na okraji společnosti. Vlastně ani nemohl, pokud s takovými lidmi nehovořil, nestrávil s nimi noc na ulici v nepříjemném dešti a nepodílel se na zoufalém hledání čehokoli k snědku, tak jako to udělal London. Jen tímto způsobem mohl nasbírat materiál, který se opírá o skutečné příběhy, které prožívají konkrétní osoby, a definitivně tak opustit teoretické pole plné předpokladů a statistik, pod kterými si někdo jen stěží může představit plasticky hrůzu, která tyto jedince neustále obklopuje. *Lidé z propasti* způsobili, že se o něj začalo zajímat celé socialistické hnutí Spojených států a že se stal takřka přes noc známý všem členům strany.

Tímto však jeho vliv na prosazování socialismu v amerických podmínkách ani zdaleka neskončil. Aktivně publikoval nejrůznější socialistické úvahy nebo články na aktuální sociální problematiku a sklízel s nimi obrovský úspěch. Byly úderné i novátorské, London v nich předvedl skvělou argumentaci, dokázal přiblížit složitá politická témata i úplně obyčejným lidem tak, aby jim plně porozuměli, a zároveň je

---

¹⁶ P. S. Foner: Jack London, americký rebel (1951:62)

dokázal nenuceným způsobem přimět k tomu, aby se o tato témata začali ve vlastním zájmu aktivně zajímat. Výborně to dokládá vyjádření Martina Russaka, vydavatele *New Masses*, z ledna 1929: „Skutečný proletářský spisovatel musí nejen psát o dělnické třídě, dělnická třída jej musí také číst. Proletářský spisovatel musí nejen použít svého proletářského života jako materiálu; jeho spisy musí planout duchem revolty, Jack London byl skutečný proletářský spisovatel – první a ve své době jediný geniální proletářský spisovatel v Americe. Dělníci, kteří čtou, čtou Jacka Londona. Je jediný autor, kterého všichni čtli, je jediným literárním zážitkem, který kdy měli. Tovární a zemědělstí dělníci, námořníci, horníci, kameloti jej čtou znovu a znovu. Je nejpopulárnějším spisovatelem americké dělnické třídy.“¹⁷ Jakkoliv se mohou tato slova zdát dnes přehnaná a výrazně ovlivněná dobovou náladou, vystihují Londonův enormní význam pro společenské uvědomění celé dělnické třídy.

Jeho sociální studie a úvahy měly obrovskou sílu v tom, že se opíraly o přesně doložená fakta, která London čerpal z mnoha časopisů, novin, ale i vládních zpráv. Tento materiál byl tak dobrý a rozsáhlý, že jej mohli použít mnozí další socialisté ve svých projevech a hojně tak činili, čímž byl Jack značně potěšen. Přednesl také množství projevů a podnikl dokonce čtyřměsíční přednáškovou cestu pro Mezikolejní socialistickou společnost, jejímž byl členem. V rámci této cesty promluvil nejen na univerzitách, ale připravil si i speciálně upravené přednášky pro ženské kluby a obchodní společnosti. Po celou dobu byla jeho přednášková cesta provázena enormním zájmem obecnosti, třebaže mnozí z jeho posluchačů s ním radikálně nesouhlasili. Z dnešního hlediska je velká škoda, že jeho přednášky nebyly nikdy sebrány, neboť by nám mohly o autorovi odhalit ještě mnohé z toho, co zůstává skryto.

Většina novin však přešla všechny tyto Londonovy značné úspěchy jen několika větami, které často vyznívaly nepřesně a byly využity pouze k jejich vlastním účelům, ale našly se i takové, které měly zájem si jeho fakta zkontrolovat. Žádné nepřesnosti nebyly objeveny a *Chicago American* pak vydal oficiální prohlášení, které potvrzuje naprostou pravdivost Londonových tvrzení, jež se konkrétně týkaly třeba ubohých mezd vyplácených v chicagských továrnách.

Práce pro socialistické hnutí Londona neuvěřitelně bavila a jeho obrovské nadšení dokládá i fakt, že ačkoliv byl často zcela bez peněz, tuto práci byl ochoten vykonávat i úplně zadarmo. Díky jeho přednáškám a článkům se povědomí o novodobém americkém

---

¹⁷ P.S. Foner: Jack London, americký rebel (1951: 12)

socialismu dostalo i k lidem, kteří si nekupovali noviny a vůbec byli politikou zcela nedotčení. Jeho aktivita byla obrovská a pro tehdejší americkou dělnickou třídu velmi záslužná. Pozdější Londonova sláva měla podstatný vliv na to, jakým masovým způsobem se socialismus ve Spojených státech nakonec prosadil a jak významně se hmotně ulehčilo, alespoň dočasně, obrovskému množství zbídačených lidí. A ať už se dnes na toto období nahlíží jakkoliv, tehdejší doba si tuto radikální změnu v hospodářském systému žádala, neboť statisíce lidí zoufale se bouřících proti nelidskému sociálnímu útlaku už nemohly zůstat v pozadí. Jack London měl tu odvahu být jedním z těch, kdo k této revoluci přispějí svým vlivem, svým volným časem, svým přesvědčením v dobro věci a rozhodně by za to neměl být odsuzován.

Závěr

Ve své práci jsem se snažila představit osobnost Jacka Londona a jeho dílo z širšího úhlu pohledu a komplexněji, než jak je známo širší veřejnosti, která si jméno tohoto autora většinou spojuje jen s dobrodružnými romány *Volání divočiny* a *Bílý Tesák*. Ačkoliv jsou právě tato díla skvělou ukázkou autorova vypravěčského mistrovství, představují jen jednu žánrovou oblast z několika, které měl London ve svém záběru. Proto jsem se věnovala podrobnějšímu rozboru jiných dvou románů (*Martin Eden*, *Měsíční údolí*) a vzpomínkové prózy (*Cesta*), v nichž nalezneme ještě další rozměry jeho tvorby, především však výrazný rozměr sociální. Považovat Londona za představitele dobrodružné literatury je sice správné, ale samo o sobě to nestačí k pochopení celé Londonovy literární výpovědi, jež je zároveň z velké části totožná s jeho výpovědí osobní.

Jack London snesl americkou beletrii z výšin na tvrdou zem. Zatímco ostatní američtí spisovatelé psali téměř výhradně o životě zámožných nebo středostavovských vrstev a reflektovali ve svých dílech jen příjemné stránky života a esteticky, London jako první ve své době učinil hrdiny svých románů lidi z dělnické třídy, nacházející se v bídě a vedoucí ustavičný boj o zachování vlastní existence, lidi podobné jemu samotnému. Tímto krokem zpřístupnil literaturu širokým vrstvám a stal se nejčtenějším autorem své doby. Kdo by ale očekával, že je jeho dílo pouze plné utrpení a bídy, ten by se mýlil. Postavy jeho povídek a románů jsou navzdory těžkým sociálním podmínkám, ve kterých se nacházejí, většinou houževnatí a odvážní, připraveni se pro cokoliv nadchnout a intenzivně pracovat na zlepšení svého společenského statusu.

Dílo Jacka Londona je hodnotné tím, že je v zásadě vystavěno na autorových autentických zážitcích a zkušenostech. Díky tomu se dodnes dobře čte, je uvěřitelné, reálné. Nese v sobě spoustu sociálních motivů, které nezapřou Jacka Londona - socialistu, ale najdeme v něm i tolik odvahy a síly, že z něho zároveň neustále promlouvá i Jack London – individualista. Tento autorův celoživotní rozpor se významným způsobem vtiskl takřka do všech jeho prací a učinil je rozmanitými, bohatými a nevšedními. Definitivně je tak zbavil potenciálního rizika nahlížet na věci jednostranně, sklouznout k černobílému vidění světa.

Ve své práci jsem se věnovala především autobiografičnosti v Londonově díle a snažila jsem se demonstrovat, jak významnou roli v jeho konečné podobě sehrává. Zároveň jsem se ale snažila představit Jacka Londona jako všestrannou osobnost, jako spisovatele

i socialistu, jako člověka, který nikdy nebyl lhostejný k bídě a utrpení druhých, respektive jako někoho, kdo si zaslouží v literárním světě větší pozornost, než jaké se mu v současnosti dostává.

LONDON, Jack

LONDON, Jack: *Cesta*. Přel. Josef Vorel. Praha: Tok, 1999.

LONDON, Jack: *Martin Eden*. Přel. Eva Mazancová. (Literární komentář napsal Ondřej Neff.) Praha: Nakladatelství Svoboda, 1987.

LONDON, Jack: *Mláčovi mládí*. Přel. Eva Koubková. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1972.

Sekundární:

PONER, Philip S.: *Jack London, americký rebel*. Přel. Křtěn Bém. Praha: Mladá fronta, nakladatelství Československého svazu mládeže (Lidé a životy, svazek:7), 1951.

JIRČEK, Jan a kol.: *Malá encyklopédia spisovateľov sveta*. Obzor, 1978.

KUBIČKOVÁ, Jarmila: *Osvětení Jacka Londona*. Praha: Jack London Club, 1946.

STONE, Irving: *Námětník na lovi*. Přel. Jarmila Fajrová. (Doslov napsal Jiri Zantovský.) Praha: Mladá fronta, nakladatelství Československého svazu mládeže (Lidé a životy, svazek:3), 1963.

Prispěvatelé Wikipedie, *Jack London* [online]. Wikipedia: Otevřená encyklopedie, c2009. Datum poslední revize: 1.04.2009. 08:29 UTC. © [nověno], 13.04.2009. https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Jack_London&oldid=1795808

Použitá literatura

Primární:

LONDON, Jack: *Cesta*. Přel. Josef Vorel. Praha: Tok, 1999.

LONDON, Jack: *Martin Eden*. Přel. Eva Masnerová. (Literární komentář napsal Ondřej Neff.) Praha: Nakladatelství Svoboda, 1987.

LONDON, Jack: *Měsíční údolí*. Přel. Eva Kotulová. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1972.

Sekundární:

FONER, Philip S.: *Jack London, americký rebel*. Přel. Křišťan Bém. Praha: Mladá fronta, nakladatelství Československého svazu mládeže (Edice životy, svazek 7), 1951.

JURÍČEK, Ján a kol. : *Malá encyklopédia spisovateľov sveta*. Obzor, 1978.

KUBÍČKOVÁ, Jarmila: *Osobnost Jacka Londa*. Praha: Jack London Club, 1946.

STONE, Irving: *Námořník na koni*. Přel. Jarmila Fastrová. (Doslov napsal Jiří Žantovský.) Praha: Mladá fronta, nakladatelství Československého svazu mládeže (Edice Máj, svazek 30), 1963.

Příspěvatelé Wikipedie, *Jack London* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2009, Datum poslední revize 1. 04. 2009, 08:29 UTC, [citováno 12. 04. 2009] <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Jack_London&oldid=3798608>

Shrnutí

Celé mé úsilí směřovalo k tomu, abych v rámci poměrně omezeného rozsahu bakalářské práce podala co nejkompexnější obraz Jacka Londona. Tento člověk byl totiž nejen úspěšným romanopiscem a povídkářem, ale i nevšední osobností s velmi pestrým životem a bohatými zkušenostmi, jež se spolu s jeho sociálním nadšením staly hlavními pilíři jeho díla. Abychom Londonovu literární výpověď mohli pochopit v celé její celistvosti, bylo důležité věnovat značnou pozornost nejen jeho životu, ale všimnout si i okolností, které jej dovedly k socialistickému přesvědčení, a neopomenout aktivity spojené s členstvím v Socialistické straně Spojených států. Všechny tyto charakteristické rysy, které si dokonce v mnohém odporují, z něj učinily nezaměnitelného autora a vtiskly jeho dílu velmi specifickou podobu, která dodnes silně oslovuje.

Summary

All my attention was, within the scope of a bachelor thesis, concentrated to offer an utmost complex picture of Jack London. This man was not only a successful novelist and storyteller but also a remarkable person with a very multifarious life and rich experiences which became together with his social enthusiasm the main pillars of his work. To understand London's literary message fully it was necessary to focus not only on his life itself but also to take notice of circumstances which lead him to social conviction and not ignore the activities connected with his membership in The Socialist Party of America. All these characteristics, that even contradict each other in many aspects, have made of him an incommutable author and engraved on his work a very specific shape which appeals strongly up to this day.

Klíčová slova

Autobiografičnost, individualismus versus socialismus (celoživotní rozpor), sociální přesvědčení, socialistická strana, literární dráha, cesta, literární výpověď, dobrodružné výpravy

